

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра загального та германського мовознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОРІВНЯЛЬНА ТИПОЛОГІЯ
СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Рівень вищої освіти – *другий (магістерський)*

Освітня програма *«Українська мова і література»*

Спеціальність *035 Філологія*

035.01 Українська мова та література

Галузь знань *03 Гуманітарні науки*

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Порівняльна типологія слов'янських мов
Викладач (-і)	проф. Кононенко В.І., доц. Воробець Олексій Дмитрович
Контактний телефон викладача	+380979902159
Е-mail викладача	vitalii.kononenko@pnu.edu.ua oleksii.vorobets@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: 2 години на тиждень (вівторок 13:30 год., 410 ауд.)

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна типологія слов'янських мов» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними проблемами слов'янського мовознавства, з проблемами генеалогічної і типологічної класифікації слов'янських мов, тенденціями розвитку і функціонування сучасних слов'янських мов, їх особливостями на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях.

Матеріал курсу формує осмислений підхід до принципів і методів порівняльно-історичних досліджень, пояснює окремі фонологічні системи слов'янських мов, типологічні особливості численних граматичних структур, лексичну типологію слов'янських мов та ін.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

3.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Порівняльна типологія слов'янських мов» є визначення спільних і відмінних рис слов'янських мов на різних рівнях в синхронно-зіставному аспекті. Паралельно здійснюється коментування історичних процесів, які відбувалися у кожній із мов. Важливим є визначення місця і значення української мови у її взаємодіях і контактах з іншими слов'янськими мовами.

3.2. Найважливішими цілі курсу:

- ✓ розкрити поняття лінгвістичної типології;
- ✓ визначити місце слов'янських мов у генеалогічному і типологічному відношеннях;
- ✓ окреслити основні проблеми фонетичних систем слов'янських мов;
- ✓ розглянути ключові типології наголосів у слов'янських мовах;
- ✓ пояснити типологічні особливості окремих граматичних структур слов'янських мов;
- ✓ розглянути природу дієслівних часів у слов'янських мовах;
- ✓ спонукати до осмислення слов'янської фразеології.

4. Програмні компетентності та результати навчання

4.1. У процесі вивчення курсу «Порівняльна типологія слов'янських мов» ви зможете **набути інтегральних, загальних компетентностей:**

- ✓ здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі українського мовознавства, літературознавства, термінознавства та філологічної науки загалом у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;
- ✓ здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- ✓ здатність спілкуватися іноземною мовою;
- ✓ здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ✓ здатність генерувати нові ідеї (креативність).

та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

- ✓ здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах;
- ✓ здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки;
- ✓ здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів;
- ✓ здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

4.2 Результати навчання:

- ✓ аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці;
- ✓ характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації;
- ✓ здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних;
- ✓ використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної / недостатньої інформації та суперечливих вимог.

5. Організація навчання

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	035 Філологія 035.01 Українська мова та література	2	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема, план	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Лінгвістична типологія як наука. 1.1. Поняття лінгвістичної типології. 1.2. Вивчення порівняльної типології у вітчизняному і зарубіжному мовознавстві. 1.3. Принципи і методи порівняльно-типологічних досліджень.	2	3	10
Тема 2. Слов'янські мови в генеалогічному і типологічному відношеннях. 2.1. Генеалогія слов'янських мов. 2.2. Порівняльно-історичний метод. 2.3. Типологічна характеристика слов'янських мов.	2	3	10
Тема 3. Фонологічні системи слов'янських мов. 3.1. Вокалізм слов'янських мов. 3.2. Консонантизм як типологічна відмінність у системі фонем слов'янських мов.	2	3	10
Тема 4. Типологія наголосів у слов'янських мовах. 4.1. Теорія наголосів у сучасному мовознавстві. 4.2. Рухомі наголоси. 4.3. Фіксовані наголоси. 4.4. Тонічний наголос у сербській і хорватській мовах.	2	3	10
Тема 5. Лексична типологія слов'янських мов. 5.1 Теорія лексичного значення і його співвідношення з граматичним значенням. 5.2. Лексикон слов'янських мов у типологічному аспекті.	2	3	10
Тема 6. Слов'янська фразеологія. 6.1 Типи фразеологізмів. 6.2. Походження слов'янської фразеології. 6.3. Міжмовні зв'язки. 6.4. Фразеологічні словники.	2	3	10
ЗАГ:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт «8.3. Види контролю» Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 5)).</p> <p>Вид контролю – екзамен.</p> <p>Загальні 100 балів включають: 25 балів за практичні заняття; 15 балів за самостійну роботу (презентаційний проєкт – 10 балів, аналіз наукової статті – 5 балів, індивідуальне завдання на вибір здобувача – 5 балів); 5 балів за контрольну роботу; 50 балів за екзамен. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p>		
Вимоги до письмових робіт	<p>Контрольна робота виконується у письмовому вигляді. Вона складається із 2 питань та 15 тестових завдань, які охоплюють весь матеріал курсу у відповідності до навчальної програми. Контрольна робота максимально оцінюється у 5 балів. Тривалість виконання контрольної</p>		

	<p>роботи – 40 хв.</p> <p>Екзаменаційна робота має правильно (концептуально обґрунтовано) висвітлити 50+1% обсягу матеріалу білета (3 питання). При бажанні здобувача вищої освіти здійснюється усний захист екзаменаційної роботи для підвищення підсумкової оцінки.</p>
Практичні заняття	<p>Поточне оцінювання знань здійснюється під час проведення практичних занять і оцінюється в національній шкалі (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»). Максимальна оцінка балів за практичні заняття 25 балів. Окремо оцінюється написання контрольної роботи (5 балів) і самостійна робота (15 балів).</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю, якщо виконав більше 60% завдань курсу, відпрацював всі заняття і за результатами оцінювання (бали за практичні заняття, контрольну роботу і самостійну роботу) набрав не менше 25 балів.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Присутність здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, контрольній роботі та екзамені є обов'язковою. У процесі написання контрольної та екзаменаційної робіт неприпустимими є плагіат та списування.

Обов'язковим для отримання допуску до екзамену є відпрацювання практичних занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

Якщо здобувач пропустив практичне заняття, необхідно виконати всі практичні завдання, передбачені даним заняттям, пройти тестування та отримати відповідну оцінку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Здобувач вищої освіти, який не набрав 25 балів (сума балів за практичні заняття, контрольну роботу і самостійну роботу) до екзамену не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії здобувач може отримати допуск до складання екзамену, відпрацювавши всі заняття і виконавши всі передбачувані види робіт, зокрема написання контрольної роботи, виконання самостійної роботи, тестування у системі дистанційного навчання (<https://d-learn.pnu.edu.ua>).

Лекції, тестові завдання, завдання для самостійної роботи, а також додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційного навчання. Консультації щодо виконання самостійної роботи можна отримати щовівторка в аудиторії 410 або в телефонному режимі, за допомогою e-mail, viber, telegram.

8. Рекомендована література

1. Бацевич Ф.С. Духовна синергетика рідної мови. Київ, 2009. 192 с.
 2. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. 240 с.
 3. Зіставно-типологічні студії: українська мова на тлі споріднених мов: монографія / за ред. акад. НАПН України В. І. Кононенка. Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2015. 316 с.
 4. Кононенко В., Кононенко І. Контрастивна граматики української та польської мов. Київ. 2006. 391 с.
 5. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. Київ. 2006. 424 с.
 6. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології. Київ: Академія, 2008. 344 с.
 7. Предикат у структурі речення: монографія. Київ; Івано-Франківськ; Варшава, 2010. 408 с.
 8. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Енциклопедія. Полтава: Довкілля-Київ, 2006. 716 с.
 9. Супрун Л.В. Загальне мовознавство. Київ: Знання, 2012. 335 с.
- Українська мова. Енциклопедія. 3-є вид., зі змінами і доповн. Київ: Українська

енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007. 856 с.

10. Vorobrts O. Functional and Semantic Extension of the Sentence of the Modern Ukrainian Literary Language. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2021. Vol. 8. № 2. P. 131-136.

11. Kononenko I. Język ukraiński i polski: studium kontrastywne. Warszawa. 2017. 810 s.

Додаткові електронні ресурси:

1. <http://www.litopys.org.ua>

2 <http://www.mova.info>

3. <https://www.pravopys.net>

4. <https://ukr-mova.in.ua>

5. <https://t.me/semantyk>

Викладачі: Кононенко В.І., Воробець О.Д.